

**Zalecenia Ministra Sprawiedliwości i Głównego Inspektora Sanitarnego
dla funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz
nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w związku z zapobieganiem
oraz zwalczaniem zakażenia wirusem SARS-CoV-2 i rozprzestrzenianiem
się choroby zakaźnej wywołanej wirusem**

Warszawa, dnia 9 czerwca... 2020 r. ✓

W związku z podjętymi działaniami zmierzającymi do organizacji pracy punktów udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. *o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej* (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 294 ze zm., Dz.U. z 2020 r. poz. 875) w sposób stacjonarny, określone zostały zalecenia co do organizacji i funkcjonowania punktów, z uwzględnieniem istniejących warunków lokalowych, kadrowych, informatycznych i logistycznych, przy zachowaniu aktualnie obowiązujących zasad bezpieczeństwa rekomendowanych przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz wynikających z aktualnie obowiązujących przepisów prawnych.

Celem zaleceń jest:

1. Zwiększenie bezpieczeństwa dla wykonawców oraz osób zgłaszających się po poradę.
2. Minimalizowanie ryzyka zakażenia wykonawców oraz osób zgłaszających się po poradę i innych osób z zewnątrz.
3. Kompleksowe działanie dostosowane do etapu zaawansowania stanu epidemicznego.

Wytyczne zostały podzielone na trzy części:

- A. Zapewnienie bezpieczeństwa wykonawców oraz osób zgłaszających się po poradę.
- B. Procedury postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia u wykonawcy lub osoby zgłaszającej się po poradę lub w celu zapisu na dyżur.
- C. Zalecenia ogólne.

A. Zapewnienie bezpieczeństwa wykonawców oraz osób zgłaszających się po poradę

I. W lokalu, w którym umiejscowiony jest punkt:

1. Może przebywać wyłącznie osoba zdrowa, bez objawów chorobowych sugerujących chorobę zakaźną. Nie mogą przebywać w lokalu punktu osoby, które są chore, przebywają z osobą odbywającą kwarantannę lub izolację w warunkach domowych, albo sami są objęci kwarantanną lub izolacją w warunkach domowych.
2. W pomieszczeniu, w którym ma miejsce świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego nie powinny przebywać osoby postronne, inne niż te, które stały się w celu zapisu lub uzyskania pomocy.
3. Do punktu nie powinno się przynosić zbędnych rzeczy.
4. Każda osoba korzysta z własnych, o ile to możliwe, niezbędnych jej przyborów/przedmiotów (długopisy, notatniki itp.). Konieczna jest dezynfekcja przedmiotów używanych wspólnie, jeżeli nie są to materiały jednorazowe. Nie należy pożyczać przedmiotów od innych osób.

5. W budynku, w którym ulokowany jest punkt należy przestrzegać dystansu społecznego między osobami, określonego przepisami prawa, wynoszącego przynajmniej 2 metry od drugiej osoby.

II. Zasady ochrony indywidualnej:

1. Czekaając na wejście do punktu, w którym świadczona jest pomoc powinno się zachować odstęp minimum 2 m oraz mieć osłonięte usta i nos.
2. Do punktu, w którym świadczona jest pomoc mogą wejść wyłącznie osoby z osłoną na usta i nos (maseczka jednorazowa lub wielokrotnego użytku, przyłbica w przypadku osób, które ze względów zdrowotnych nie mogą zakrywać ust i nosa maseczką).
3. Zasada zakrywania ust i nosa powinna obowiązywać na terenie całego obiektu. Jeśli z jakiegoś powodu osłona na nos i usta musi zostać zdjęta należy przestrzegać bezwzględnie 2 metrowego odstępu od innych osób.
4. Wszystkie osoby wykonujące zadania w punkcie a także osoby, które stawily się w celu zapisu lub uzyskania pomocy powinny mieć zakryte usta i nos.
5. Przed wejściem do punktu wszystkie osoby powinny zdezynfekować ręce lub założyć rękawiczki.
6. Preparat do dezynfekcji lub rękawiczki powinna zapewnić instytucja, w której zlokalizowany jest punkt.
7. Mierzenie temperatury osób wchodzących do budynku, w którym zlokalizowany jest punkt może odbywać się za ich zgodą

III. Zasady bezpieczeństwa związane z pomieszczeniami:

1. Każdy powinien mieć możliwość zapoznania się z podstawowymi informacjami dotyczącymi możliwych sposobów zapobiegania zakażeniu koronawirusem. Powinno się udostępnić także numery telefonów do stacji sanitarno-epidemiologicznej, najbliższego oddziału zakaźnego, ew. służb medycznych, czy infolinii NFZ (800 190 590). Materiały można pobrać ze strony Głównego Inspektora Sanitarnego: <https://gis.gov.pl/aktualnosci/przydatne-materialy-o-koronawirusie/>.
2. Przed wejściem do pomieszczeń należy udostępnić płyn do dezynfekcji rąk (środek na bazie alkoholu, min. 60%) oraz zamieścić informację o obowiązkowym korzystaniu z niego przez wszystkie wchodzące osoby. Zaleca się udostępnienie instrukcji prawidłowej dezynfekcji rąk.
3. Miejsca do siedzenia należy zorganizować w taki sposób, aby pomiędzy osobami zachowany był co najmniej 2-metrowy odstęp w każdym kierunku.
4. Jeżeli zapewnienie odpowiedniej odległości nie jest możliwe ze względu na liczbę osób należy zapewnić salę odpowiednio większą lub maksymalnie zmniejszyć liczbę osób w punkcie.
5. Kłamki/ uchwyty i powierzchnie, często dotykane, powinny być często i regularnie dezynfekowane.
6. Zapewnienie, w miarę możliwości, wietrzenia nieklimatyzowanych pomieszczeń - przed rozpoczęciem udzielania pomocy i nie rzadziej niż co godzinę w trakcie dyżuru.

7. W zakresie systemów wentylacyjno-klimatyzacyjnych – stosowanie się do zaleceń Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny (w załączeniu).
8. Nie należy używać (jeżeli to możliwe) klimatyzacji.
9. Należy zadbać, by osoby zostawiając lub odbierając swoje rzeczy zachowywały odpowiednie środki bezpieczeństwa (odległość od innych osób, zakrywanie ust i nosa).
10. Należy zapewnić bieżącą dezynfekcję toalet.
11. W pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych zaleca się wywieszenie instrukcji prawidłowego mycia rąk, a przy dozownikach z płynem odkażającym instrukcji prawidłowej dezynfekcji rąk.
12. Nie należy używać suszarek nadmuchowych do rąk.
13. Dezynfekcję toalet należy przeprowadzać nie rzadziej niż co 2 h; ograniczyć liczbę osób przebywających jednocześnie w toaletach – zakłada się: 1 osoba na 2 kabiny/toalety.
14. Zaleca się wyłączenie z użycia przestrzeni samoobsługowych, w tym samoobsługowych służ wejściowych, czytników linii papilarnych lub biometrycznych, automatów wendingowych.
15. Rekomenduje się, o ile to możliwe, monitoring codziennych prac porządkowych, ze szczególnym uwzględnieniem utrzymywania w czystości ciągów komunikacyjnych, dezynfekowania powierzchni dotykowych: poręczy, klamek, włączników światła, klawiatur, myszek, uchwytów, poręczy krzeseł i powierzchni płaskich itp.
16. Miejsca siedzące i powierzchnie dotykowe należy dezynfekować przed i po każdym przyjęciu interesanta.
17. Należy pamiętać o dezynfekcji używanego sprzętu (np. klawiatury komputera), w tym osobistego, przed wejściem i po wyjściu z punktu.
18. Przeprowadzając dezynfekcję, należy ściśle przestrzegać zaleceń producenta preparatu. Ważne jest ściśle przestrzeganie czasu niezbędnego do wywietrzenia dezynfekowanych pomieszczeń.
19. W budynku, powinno być wyznaczone i przygotowane pomieszczenie (wyposażone m.in. w środki ochrony osobistej i płyn dezynfekujący), w którym będzie można odizolować osobę w przypadku stwierdzenia objawów chorobowych. Jeżeli to możliwe, należy wyznaczyć i przygotować przestrzeń, w której osoba będzie mogła, przy zachowaniu odpowiednich odstępów, poczekać do czasu zorganizowania transportu indywidualnego do domu (gdzie skorzysta z teleporady medycznej) lub oddziału zakaźnego.

IV. Dodatkowe zasady bezpieczeństwa:

1. Pracownicy i wykonawcy zadań powinni być poinstruowani odnośnie zasad dotyczących bezpieczeństwa biologicznego odnośnie zagrożeń związanych z ryzykiem zakażenia koronawirusem.

2. Należy unikać tworzenia się skupisk ludzkich. W tym celu można np. zorganizować wejście do punktu świadczenia pomocy w sposób uniemożliwiający grupowanie się osób (np. odstępy czasowe) lub wyznaczone obszary poruszania się.
3. Zaleca się rozważenie możliwości montowania przegród z pleksi w punkcie.
4. Zaleca się ograniczenie korzystania z wind budynku do niezbędnego minimum (limit osób jednocześnie korzystających z windy uzależniony od jej powierzchni).

B. Procedury postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia u pracownika/wykonawcy/osoby zgłaszającej się po poradę lub w celu zapisu na dyżur.

1. Jeżeli osoba wykazuje niepokojące objawy choroby zakaźnej należy niezwłocznie ją odizolować w przygotowanym do tego odrębnym pomieszczeniu lub wyznaczonym miejscu z zapewnieniem minimum 2 m odległości od innych osób.
2. W przypadku, kiedy stan zdrowia osoby nie wymaga pomocy Państwowego Ratownictwa Medycznego, powinna ona udać się do domu transportem indywidualnym (np. własnym) unikając transportu zbiorowego, pozostać tam i skorzystać z teleporady medycznej.
3. W sytuacji pogarszania się stanu zdrowia osoby należy wezwać pogotowie ratunkowe, celem przewiezienia do najbliższego oddziału zakaźnego, a o zaistniałej sytuacji niezwłocznie poinformować właściwą powiatową stację sanitarno-epidemiologiczną, która przeprowadzi wstępny wywiad epidemiologiczny.
4. Procedura postępowania na wypadek podejrzenia zakażenia koronawirusem powinna uwzględniać przynajmniej następujące elementy:
 - a) pracownicy, wykonawcy oraz osoby, które zgłosiły się na poradę lub w celu zapisu powinni zostać poinstruowani, że w przypadku wystąpienia niepokojących objawów nie powinni przychodzić do punktu. Powinni pozostać w domu i skontaktować się telefonicznie z lekarzem w celu uzyskania teleporady medycznej, oddziałem zakaźnym, a w razie pogarszania się stanu zdrowia zadzwonić pod nr 999 albo 112 i poinformować, że mogą być zakażeni koronawirusem,
 - b) zaleca się śledzenie informacji Głównego Inspektora Sanitarnego (www.gis.gov.pl) oraz Ministra Zdrowia (www.gov.pl/web/koronawirus), a także obowiązujących przepisów prawa,
 - c) w przypadku wystąpienia u osoby podczas pobytu w punkcie niepokojących objawów sugerujących chorobę zakaźną, należy niezwłocznie odsunąć ją od pracy, powiadomić właściwą miejscowo stację sanitarno-epidemiologiczną i stosować się ściśle do wydawanych instrukcji i poleceń,
 - d) obszar, w którym poruszała się osoba należy poddać gruntownemu sprzątnięciu, zgodnie z funkcjonującymi procedurami, oraz zdezynfekować powierzchnie dotykowe (klamki, poręcze, uchwyty),
 - e) należy stosować się do zaleceń państwowego powiatowego inspektora sanitarnego przy ustalaniu, czy należy wdrożyć dodatkowe procedury, biorąc pod uwagę zaistniały przypadek,

- f) rekomenduje się ustalenie listy osób przebywających w tym samym czasie w części/częściach obiektu, w których przebywała osoba podejrzana o zakażenie, co będzie pomocne w prowadzeniu dochodzenia epidemiologicznego przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

C. Zalecenia ogólne

1. Podział realizowanych przez osoby zaangażowane w świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zadań powinien być taki, aby ich część – niewymagająca fizycznej obecności osób w siedzibie - mogła być jak najdłużej realizowana zdalnie.
2. Podmioty prowadzące punkty powinny zapewnić:
 - a) wykonawcom maseczki oraz rękawiczki jednorazowe lub środki do dezynfekcji rąk,
 - b) możliwość zachowania odległości między pracownikami oraz wykonawcami co najmniej 1,5 m, chyba że jest to niemożliwe, wówczas powinny zostać zapewnione środki ochrony osobistej.
3. Zaleca się, aby spotkania były przeprowadzane przy otwartych oknach, z zachowaniem odległości pomiędzy osobami minimum 1,5 m; preferowany jest kontakt telefoniczny oraz mailowy.
4. Zaleca się ograniczenie korzystania przez osoby z przestrzeni wspólnych, w tym:
 - a) wprowadzenie różnych godzin przerw,
 - b) zmniejszenie liczby osób korzystających ze wspólnych obszarów w danym czasie (np. przez rozłożenie przerw na posiłki).
5. Szczególną troską należy objąć osoby z grup bardziej narażonych na ryzyko epidemiczne – jeśli to możliwe, nie angażować w bezpośredni kontakt osób powyżej 60 r.ż. oraz przewlekłe chorych.
6. Wytyczne dla pracowników i wykonawców:
 - a) przed rozpoczęciem pracy, tuż po przyjeździe do punktu obowiązkowo należy umyć ręce wodą z mydłem,
 - b) należy nosić osłonę nosa i ust, ewentualnie przyłbicę oraz rękawice ochronne podczas wykonywania obowiązków; jeśli to niemożliwe – maksymalnie zwiększyć odległość osoby od osoby na minimum 2 metry,
 - c) zachować bezpieczną odległość od osób, które zgłosiły się na wizytę i współpracowników poza stanowiskiem pracy (na stanowisku pracy 1,5 m, poza rekomendowane są minimum 2 m),
 - d) należy regularnie, często i dokładnie myć ręce wodą z mydłem, zgodnie z instrukcją znajdującą się przy umywalce i dezynfekować osuszone dłonie środkiem na bazie alkoholu (min. 60%),
 - e) podczas kaszlu i kichania trzeba zakrywać usta i nos zgiętym łokciem lub chusteczką – jak najszybciej wyrzucić chusteczkę do zamkniętego kosza i umyć ręce,
 - f) starać się nie dotykać dłońmi okolic twarzy, zwłaszcza ust, nosa i oczu,
 - g) należy używać jedynie swoich przyborów i akcesoriów,
 - h) dołożyć wszelkich starań, aby stanowiska pracy były czyste i higieniczne, przed, w trakcie i po zakończonym dniu pracy. Należy pamiętać o dezynfekcji powierzchni dotykowych jak np. uchwyty, poręcze, włączniki świateł. Regularnie (kilka razy w ciągu dnia) czyścić powierzchnie wspólne, z którymi stykają się różne osoby,
 - i) unikać dojazdów do pracy środkami komunikacji publicznej, jeżeli istnieje taka możliwość.
7. Za jedną z najważniejszych kwestii w zapobieganiu rozprzestrzeniania się koronawirusa uważa się utrzymywanie czystości rąk - ich częste mycie wodą z mydłem lub dezynfekowanie środkiem na bazie alkoholu (min. 60%) (jeśli dłonie nie są w sposób widoczny zanieczyszczone). Zaleca się higienę rąk:
 - przed i po pracy z inną osobą,
 - po dotykaniu przedmiotów wspólnego użytku, np. klamek, przycisków windy itp.,
 - przed dotykaniem ust, nosa czy oczu,

- po zanieczyszczeniu rąk wydzieliną z dróg oddechowych, np. w przypadku kasłania, kichania,
 - przed i po skorzystaniu z toalety,
 - przed wejściem do pomieszczenia dla personelu,
 - przed i po posiłku, spożywaniu napojów.
8. Noszenie rękawiczek nie może zastępować mycia rąk.

Przydatne instrukcje:

- mycia rąk
<https://gis.gov.pl/zdrowie/zasady-prawidlowego-mycia-rak/>
- dezynfekcji rąk
<https://gis.gov.pl/aktualnosci/jak-skutecznie-dezynfekowac-rece/>
- prawidłowego zdejmowania maseczki
<https://gis.gov.pl/aktualnosci/jak-prawidlowo-nalozyc-i-zdjac-maseczke/>
- prawidłowego zdejmowania rękawiczek
<https://gis.gov.pl/aktualnosci/koronawirus-jak-prawidlowo-nalozyc-i-zdjac-rekawice/>

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Marcin Romanowski
.....
Marcin Romanowski
PODSEKRETARZ STANU
Minister Sprawiedliwości

Główny Inspektor Sanitarny

Jacek Pinkas
.....

Główny Inspektor Sanitarny